

**Prekenhåndboka (i Dagen):
Vingårdssøndag (13. jan. 2008)**

”La ikke din egen munn rose deg!”

Jan Bygstad.

Tekstgjennomgåelse, 07. jan. 2008.

TEKST: Luk 17,7 - 10:

VINGÅRDSSØNDAG, den gamle Søndag Septuagesima (dvs. den syttiende dag før påske), danner inngangen til den såkalte ”førfasten”. Nedtellingen mot fastetiden, og dermed også mot påske, begynner. Dagens tema kan passende samles i ordene man i Sverige har satt som dagens overskrift: Nåde og tjeneste. Det er en grunnleggende kristen trosøvelse å ikke se disse to saker adskilt fra hverandre: Arbeidet i Herrens vingård gjør ikke en kristen til en som fortjener nåde. Teksten står i sammenheng med disiplenes bønn om større tro (v. 5f), og fortellingen om ”den takknemlige samaritan” (v. 11-17). Felles for disse tre avsnittene er at de alle taler om hva som kjennetegner sann tro.

7 Om en av dere har en tjener som er ute og pløyer eller gjeter, vil han så si til ham når han kommer inn fra marken: Kom straks hit og sett deg til bords?

Tjeneste- og arbeidsforholdene i antikken var ganske annerledes enn i våre dager. Bibeltekstens ord for ”tjener” betyr egentlig slave. Slaven hadde ingen rettigheter, kunne ikke stille noe krav, men sto i alle ting til sine herrers disposisjon og var utlevert til deres luner. Jesus bruker forholdet mellom slave og herre for å lære disiplene en grunnsannhet i sitt rike. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at Jesus her ikke vil fremstille Gud Herren som en kravstor og ubarmhjertig slavedriver. Han anvender en talemåte som var vanlig innen samtidig jødedom (*qal va-homer*), og som slutter fra det mindre til det større; vi finner samme talemåte i lignelsen om den ubarmhjertige dommer (Luk 18,1ff): ”Når selv et ondt menneske kan gjøre godt, hvor meget mer da Herren ...” (jfr. Luk 11,13)

8 Vil han ikke heller si til ham: Gjør i stand kveldsmat for meg, bind opp om deg og vær min oppvarter mens jeg eter og drikker - og så kan du selv ete og drikke? 9 Takker han så tjeneren fordi han gjorde det som var ham pålagt? Det tror jeg ikke.

Det kan synes som om Jesus her sier det motsatte av det vi hører i Luk 12,35-38. Der lærer han hvordan han skal ta seg av ”gode og trofaste tjenere” når han kommer tilbake, la dem sette seg til bords og selv gå frem og tjene dem. Men i disse to lignelsene taler han om to forskjellige ting: I den første om seg selv, og her om troen.

10 Slik skal også dere, når dere har gjort alt det som er pålagt dere, si: Vi er unyttige tjenere! Vi har bare gjort det vi var skyldige å gjøre.

Med dette får vi konklusjonen som Jesus vil frem til. Denne henger sammen med noe helt grunnleggende når det gjelder selve gudsforholdet, det vi gjerne kaller "nådesinnet" hos en kristen. Dette er beskrevet i Matt 10,8: "For intet har dere fått det, for intet skal dere gi det".

Det sinn et Guds barn har fått møte hos sin Frelser, skal gjenspeile seg i hans tjeneste. Vi får ikke nåde fordi vi har gjort oss fortjent til det, eller hadde krav på det. Den hellige Gud er ikke en jeg kan komme til og forhandle om tariffen og arbeidsforhold hos. Konkurs og på bar bakke kan jeg ikke annet enn å bønnfalle om nåde.

Nåde får vi heller ikke fordi Herren har bruk for oss, eller er avhengig av vår innsats. I stedet er jeg hjelpeløst avhengig av ham, som et nyfødt barn av sin mor. *For intet* er grunnloven i Guds rike. Derfor er det jeg som takker Herren, ikke omvendt. Ja, sannheten er at det er takknemligheten som er den fremste drivkraften i det kristne livet.

Det vi her hører, skal altså gjelde om hvordan jeg vurderer mitt liv og min tjeneste i Guds rike: Når Døperen vitner om seg selv, sier han: "Jeg er ikke engang verdig til å løsen skoen av hans fot." Men underlig nok hører vi Jesus vurdere Døperen ganske annerledes: "Noen større enn døperen Johannes er ikke oppreist blant dem som er født blant kvinner". (Matt 11,11)

Det er et farlig tegn når kristne begynner å få høye tanker om egen betydning og egen innsats i Guds rike. Vi vet nemlig svært lite om hva som under evighetens synsvinkel virkelig har betydning. Derfor skal vi også være varsomme med hvordan vi vurderer. For det vil vise seg at det som var lite i menneskers øyne, var det som ble stort i Guds, (Matt 18,6; 20,25-28; 1Kor 1,25ff). Og omvendt: «Det som mennesker akter høyt, er en styggedom i Guds øyne», (Luk 16,15b).

Ikke minst er det avgjørende ikke å tenke høyt om egen betydning. Derfor har den som er av sannheten, svært liten trang til å snakke høyt om seg selv, sin tjeneste og gjerning. Han vet at der er så meget som ikke er holder mål, som ikke er rent: "All vår rettferdighet er som et urent plagg", (Jes 63,5). Når en kristen ser på seg selv, vet han at han langt mer fortjener dom enn takk. Derfor taler en kristen lavmælt om seg selv. Ei heller slår han på stortrommen når han taler om det arbeid han selv er med i. I stedet lyder det: "Jeg er en unyttig tjener, jeg har bare gjort det jeg var skyldig til å gjøre". For Skriften sier: "Det er ikke den som gir seg selv vitnesbyrd, som holder mål, men den som Herren gir vitnesbyrd", (2Kor 10,18).

Det er tankevekkende at selv Guds Sønn, som var ren og fullkommen, ikke kunne "gjøre noe av seg selv, men bare det han så Faderen gjøre", (Joh 5,19). Hvor meget mindre da vi!

Så skal nok en kristen likevel få lønn, slik Jesus og hele Skriften vitner om det. Men likesom barnekåret var av nåde, blir lønnen det også. For at det skal bli sant som står skrevet: "Ikke oss, Herre, ikke oss, men ditt navn gi du ære, for din nådes og din sannhets skyld" (Salme 115,1).

Jan Bygstad

